

Demografske spremembe in gmotni položaj upokojencev v Republiki Sloveniji

DEMOGRAPHIC CHANGES AND FINANCIAL STATUS OF PENSIONERS IN SLOVENIA

Anton DOBRINA ¹

¹ Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Kaj je znanega?

V zadnjem obdobju se je gmotni položaj upokojencev slabšal. V Sloveniji se spremlja gmotni položaj upokojencev predvsem z vidika višine pokojnine in ostalih dajatev iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Kaj je novega?

V članku so uporabljeni izsledki raziskave, ki je bila objavljena v letu 2017 in namenja večji poudarek tudi materialni in stanovanjski preskrbljenosti upokojencev in starejšega prebivalstva.

Navajajte kot:

Dobrina A. Demografske spremembe in gmotni položaj upokojencev v Republiki Sloveniji. Javno zdravje. 2017;1(1):9-14.

Prispelo:

26.5.2016

Sprejeto:

19.10.2017

Korespondenca:

anton.dobrina@zpiz.si

Članek je licenciran pod pogoji Creative Commons Attribution 4.0 International licence. (CC-BY licenca). The article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY license).

Izvleček

V Sloveniji je bilo v zadnjih letih veliko javnih razprav v zvezi z demografskim položajem, reformo pokojninskega sistema, potrebo po dolgotrajni oskrbi starejšega prebivalstva, reformi sistema zdravstvenega zavarovanja ipd. Gmotni položaj starejšega prebivalstva ima nedvomno velik vpliv tudi na zdravje. V zadnjih letih se je gmotni položaj starejšega prebivalstva slabšal, zaradi česar so bile že sprejete spremembe Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki začnejo veljati v letu 2017. Pri gmotnem položaju starejšega prebivalstva pa je potrebno poleg pokojnin upoštevati tudi druge dohodke in elemente (materialno prikrajšanost). Namen prispevka je prikazati stanje gmotnega položaja upokojencev na podlagi najnovejših dostopnih podatkov.

Ključne besede demografski položaj, reforma pokojninskega sistema, gmotni položaj starejšega prebivalstva, materialna prikrajšanost

Abstract

Over the past years there have been numerous public debates in Slovenia about the demographic situation, the pension system reform, the need for long-term care of the elderly population, reform of the health insurance system, etc. There is no doubt that the financial situation of the elderly population also strongly influences their health. Recent years have seen a deterioration in their financial situation, which has led to the adoption of amendments to the Pension and Disability Insurance Act, entering into force in 2017. When considering the financial situation of the elderly population, apart from pensions, other income and factors, such as material deprivation, need to be taken into account. Aim of the article is to evaluate the financial situation of the pensioners in Slovenia according to latest available data.

Keywords demographic situation, the pension system reform, financial situation of the elderly population, material deprivation

I DEMOGRAFIJA IN RAST ŠTEVILA UPOKOJENCEV

Podobno kot večina držav zahodnega sveta se tudi Republika Slovenija sooča s spremembami na demografskem področju, ki že vplivajo oziroma bodo v prihodnosti pomembno vplivale na vsa področja življenja (zaposlovanje, obremenitev javnega zdravstva, produktivnost gospodarstva ipd. (1)), med drugim tudi na zdravstveno stanje prebivalstva. Analiza podatkov o uporabi zdravstvenih storitev starejšega prebivalstva v Sloveniji (raziskava SHARE) je potrdila, da starejši posamezniki pogosteje poiščejo ambulantno oskrbo, jemljejo več zdravil in so v večjem deležu hospitalizirani. Izjema so najstarejši starostniki (stari 85 let ali več), pri katerih je uporaba zdravstvenih storitev manjša kot pri starostni skupini od 70 do 79 let (2). V obdobju od leta 1900 do leta 2000 se je v večini držav razvitega sveta povprečna starost povečala za skoraj 30 let. Obenem pa se je na drugi strani konstantno zmanjševalo število rojstev, zato se je v vseh državah število starejšega prebivalstva neprestano večalo, kar velja še danes. V Sloveniji je bilo v letu 2015 17,9 % prebivalcev starejših od 65 let, po napovedih Evropske komisije pa naj bi se ta delež do leta 2060 povečal na kar 29,4 %.

Posledica staranja prebivalstva je tudi večje število upokojencev, ki prav tako narašča, vendar je treba poudariti, da rast števila upokojencev ni bila vedno pogojena samo s staranjem prebivalstva. Tako, kot mnoge druge države, je tudi Slovenija v preteklosti reševala težave na trgu dela z zgodnjim upokojevanjem delovne sile, ki bi bila ob ugodnejših gospodarskih razmerah še vedno delovno aktivna (zaradi propada

velikega števila podjetij po osamosvojitvi Slovenije, se je visoko brezposelnost reševalo tudi z zgodnejšim upokojevanjem). Za delovno aktivno prebivalstvo v Sloveniji je značilno, da se v veliki večini primerov ljudje upokojijo takoj, ko izpolnijo prvi pogoj za starostno upokojitev in pridobijo pravico do starostne pokojnine brez odbitkov. Več kot 70 % upokojencev se je tako upokojilo, ker so izpolnili pogoje za starostno pokojnino, skoraj 15 % upokojencev pa je izbralo možnost predčasne upokojitve. Delež upokojencev, ki so se upokojili zaradi zdravstvenih razlogov, je 11,53 % (3). Omeniti je potrebno tudi izredno visok delež novih upokojencev, ki se starostno upokojijo po prenehanju prejemanja denarnega nadomestila za primer brezposelnosti ali plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje pri Zavodu RS za zaposlovanje – v zadnjih štirih letih skoraj tretjina vseh upokojitev v posameznem letu ali celo več. Delodajalci in delojemalci velikokrat izkoristijo zakonsko določeno možnost čakanja na upokojitev na Zavodu RS za zaposlovanje. Dobra informiranost zavarovancev o možnosti, kdaj se lahko starostno upokojijo in pa kakšno pokojnino bodo približno prejeli, izhaja tudi iz podatka o številu izdanih informativnih izračunov, ki jih izda Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije vsako leto (preko 100.000 izračunov).

Rast števila upokojencev se je zaradi zadnje reforme obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v veljavi do 1. 1. 2013 dalje) precej zmanjšala, saj je bila v letu 2016 najnižja v zadnjih 20 letih (0,8 % v primerjavi z letom 2015), samo razmerje med upokojenci in delovno aktivnimi prebivalci pa je še vedno nizko, in sicer 1,45 % zaposlenega na enega upokojenca v letu 2016 (4).

Tabela 1: Povprečno število uživalcev pokojnin iz obveznega zavarovanja 2007–2016

Leto	Starostni	Invalidski	Družinski in vdovski skupaj			Delni	Skupaj
			Skupaj	Družinski	Vdovski		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8=2+3+4+7
2007	332616	94511	91514	65601	25913	164	518805
2008	342786	93389	91552	62624	28928	206	527933
2009	35427	92123	91818	59699	32119	244	219612
2010	368615	91051	92628	57097	35531	267	552561
2011	326263	90219	93117	54409	38708	352	509951
2012	401642	89384	93984	52069	41915	398	585408
2013	417916	88361	48859	5187	43672	492	555628
2014	426083	8725	94878	48781	46097	674	530360
2015	431745	85749	49786	44904	4882	800	568080
2016	435339	84045	92510	42098	50412	1789	613683

* DELNI predstavljajo uživalce delnih pokojnin. Vir: ZPIZ, Letno poročilo 2016, Ljubljana 2017

Opaziti je, da se zmanjšuje povprečno število uživalcev invalidske pokojnine, do katere so upravičene osebe, pri katerih je podana invalidnost (invalidnost je podana, če se je zavarovancu zaradi nastalih sprememb v zdravstvenem stanju, ugotovljenih po zakonu, in jih ni mogoče odpraviti z zdravljenjem ali ukrepi medicinske rehabilitacije, zmanjšala zmožnost za zagotovitev oziroma ohranitev delovnega mesta oziroma za poklicno napredovanje). V letu 2016 se je število invalidskih pokojnin zmanjšalo za 1704 oziroma za 2,0 % in se od leta 2001 vseskozi zmanjšuje (glej Tabelo 1). Dosežene stopnje rasti v tem obdobju so deloma posledica spremenjene zakonodaje in večje enotnosti dela izvedenskih organov, deloma pa posledica razlogov, kot so velikost in gibanje populacije zaposlenih delavcev, stopnja organiziranosti in razvitosti zdravstva, varstva pri delu v najširšem smislu ter vrste in število bolezni in poškodb. Vzroki nastanka invalidnosti so predvsem bolezni in poškodbe zunaj dela, poškodbe pri delu in poklicne bolezni pa imajo na upokojevanje manjši vpliv. Prav tako se zmanjšuje tudi število uživalcev nadomestil iz invalidskega zavarovanja, katerih je bilo v letu 2007 53.473, leta 2016 pa 44.654 (do teh pravic so upravičeni zavarovanci, pri katerih je podana preostala delovna zmožnost).

Zaradi staranja se večajo potrebe po dolgotrajni oskrbi starejših. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zagotavlja iz obveznega zavarovanja dodatek za pomoč in postrežbo v obliki mesečnega denarnega prejemka. Z njim upravičenec krije stroške, nastale na osnovi trajnih sprememb v zdravstvenem stanju, zaradi katerih ne more zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb in zato nujno in stalno potrebuje tujo nego in pomoč. Pridobitev pravice je pogojena z zakonsko določenim statusom osebe in mnenjem invalidske komisije ali drugega izvedenca zavoda, da je osebi za opravljanje osnovnih življenjskih potreb nujno potrebna stalna pomoč in postrežba drugega, ali da gre za osebo, ki ji ta pravica po zakonu pripada zaradi določenih zdravstvenih okoliščin. V letu 2016 je bilo uživalcev dodatka za pomoč in postrežbo 31.622, leta 1991 pa 19.301 uživalec.

2 RAVEN POKOJNIN IN NJIHOVO USKLAJEVANJE

Razen starosti je zelo pomemben dejavnik, ki posredno vpliva na zdravstveno stanje upokojencev, njihov gmotni položaj. Mnogi upokojenci so zaradi slabega dohodkovnega položaja prikrajšani zaradi nezmožnosti kupovanja zdravil, plačevanja zdravstvenih storitev¹,

zmožnosti ogrevanja stanovanja, zagotavljanja ustrezne prehrane ipd. Višina pokojnin se je zniževala zaradi nekaterih zakonodajnih sprememb na področju obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v zadnjem obdobju pa predvsem zaradi drugih interventnih ukrepov, katere je zaradi varčevanja sprejemala država. Glavni namen usklajevanja pokojnin je v ohranjanju vrednosti pokojnin v času njihovega izplačevanja. Negativni učinki interventnih zakonov, oziroma ukrepov, se stopnjujejo z naraščanjem njihovega števila. Če se usklajevanje po obsegu omejuje ali pa ga sploh ni, se njegov namen ne uresničuje, posledično pa se zmanjšuje tudi vrednost pokojnin, zaradi česar se slabša gmotni položaj uživalcev pokojnin in drugih prejemkov, ki se usklajujejo enako kot pokojnine. Če se podobno dogaja tudi s plačami, se posegi v usklajevanje pokojnin ne kažejo v večjem upadanju razmerij med njimi, v nasprotnem primeru pa se razlike povečujejo. V primeru, da se v obdobjih veljavnosti interventnih ukrepov zvišujejo tudi cene življenjskih potrebščin, kar se je v preteklih letih večinoma dogajalo, takšni ukrepi nimajo vpliva le na nominalno, ampak tudi na realno vrednost pokojnin. Posledica dejstva, da je bilo usklajevanje pokojnin z interventnimi zakoni že v letih 2010 in 2011 omejeno, v letu 2012 popolnoma onemogočeno, v letu 2013 minimalno (0,1 %), v letih 2014 in 2015 ponovno onemogočeno, v letu 2016 in 2017 pa nekoliko višje, kot ga predpisujejo določbe veljavnega ZPIZ-2 (za 1,1 % namesto za 0,4 % in za 1,15 % namesto za 1,1 %), je zmanjševanje vrednosti pokojnin in slabšanje gmotnega položaja uživalcev pokojnin (razen v letu 2016). Višja uskladitev pokojnin v letu 2016 in 2017 tako ni odpravila negativnih učinkov interventnih ukrepov v preteklih letih, ki so povzročili, da se pokojnine niso uskladile za 8,7 %. V obdobju od leta 2010 do 2017 so se pokojnine uskladile za 4,1 %, uskladitve po sistemskih zakonih pa bi morale znašati 12,8 %.

Pravici iz obveznega zavarovanja, ki sta izrazito socialne narave in pomembno vplivata na gmotni položaj uživalcev najnižjih pokojnin, sta odmera pokojnine od najnižje in najvišje pokojninske osnove. Zaradi zagotavljanja določenih standardov socialne varnosti zakon omogoča odmero pokojnine od najnižje pokojninske osnove. To je tisti znesek, od katerega se zavarovancu odmeri pokojnina, če odmera od njegovih dejanskih plač, oziroma zavarovalnih osnov, ne bi dosegla zneska najnižje pokojninske osnove. V skladu z načelom solidarnosti ali redistribucije se tem zavarovancem torej zagotavljajo višje pravice, kot bi jim

¹ Po podatkih iz raziskave SHARE (5. val raziskave, ki je potekal leta 2013) je v Sloveniji 3,8 % oseb, ki so stare 65 let ali več zaradi znižanja življenjskih stroškov v zadnjih dvanajstih mesecih preložilo obisk pri zobozdravniku.

pripadale glede na pokojninsko dobo in višino plačanih prispevkov. Na ta način se zagotavlja prerazporeditev bogastva med osebami z najvišjimi in osebami z nižjimi dohodki tekom aktivne dobe. Med novimi uživalci starostne pokojnine, katerim je Zavod v letu 2016 priznal pravico do pokojnine, je delež starostnih pokojnin, odmerjenih od najnižje pokojninske osnove, znašal 25,4 % (po prej veljavnem ZPIZ-1, znaša 30,2 %, po veljavnem ZPIZ-2 pa 24,1 %). Prav tako pa je omejena odmera starostne pokojnine navzgor, kar pomeni, da se zavarovancem odmeri nižja pokojnina, kot bi znašala, če bi se odmerila od pokojninske osnove, ki jo tvorijo njegove plače in zavarovalne osnove. Najvišja pokojninska osnova se določi v višini štirikratnika najnižje pokojninske osnove. Delež starostnih pokojnin, odmerjenih od najvišje pokojninske osnove, je bistveno nižji, in sicer 2 % (pri pokojninah odmerjenih po prej veljavnem ZPIZ-1 znaša 4,4 %, po veljavnem ZPIZ-2 pa 1,4 %).

Zaradi slabšanja dohodkovnega položaja nekaterih kategorij upokojencev je bil v Državnem zboru, dne 25.

4. 2017, sprejet Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2C), ki določa, da bodo do zagotovljene najnižje pokojnine v znesku 500 evrov upravičeni vsi upokojenci, ki se bodo starostno ali invalidsko upokojili s pokojninsko dobo, ki je predpisana za starostno upokojitev ob najnižji starosti, torej s 40 leti pokojninske dobe oziroma ustrezno krajšo pokojninsko dobo (prehodne določbe zakona). Temeljni namen sprejetega zakona je zagotoviti starostno in invalidsko pokojnino za 40 let pokojninske dobe oziroma ustrezno krajšo pokojninsko dobo v višini, kot je cenzus za pridobitev varstvenega dodatka, ki ga urejajo predpisi s področja socialnega varstva. V praksi prihaja do primerov, da so prejemki iz naslova socialnega varstva višji od pokojnine, ki jo za 40 let pokojninske dobe prejemajo upokojenci, ki so imeli v času zaposlitve nizke dohodke in jim je bila pokojnina zato odmerjena od najnižje pokojninske osnove². Določbe zakona so začele veljati s 1. 10. 2017.

Tabela 2: Povprečni zneski neto plač in pokojnin (v EUR) in verižni indeksi rasti, 2007–2016

Leto	Plača	Verižni indeks	Starostna pokojnina	Verižni indeks	Invalidska pokojnina	Verižni indeks	Vdovska/družinska pokojnina	Verižni indeks	Del vdovske pokojnine	Verižni indeks	20 % predčasne ali starostne pokojnine	Verižni indeks
2007	834,5	107,9	559,55	105,4	447,77	105,2	383,74	103,9	54,9	109,2	-	-
2008	899,8	107,8	603,72	107,9	483,65	108	416,36	108,5	59,86	109	-	-
2009	930	103,4	619,32	102,6	496,362	102,7	427,97	102,8	61,81	103,3	-	-
2010	966,62	103,9	625,19	100,9	500,52	100,8	429,8	100,4	62,88	101,7	-	-
2011	987,39	102,1	625,56	100,1	499,74	99,8	428,21	99,6	62,98	100,2	-	-
2012	991,44	100,4	615,22	98,9	480,58	98,8	399,47	98	62,85	99,8	-	-
2013	997,01	100,6	615,64	100,1	477,84	99,4	389,41	97,5	62,62	99,6	-	-
2014*	1008,85	100,8	623,13	99,6	475,14	99,4	388,96	99,9	62,37	99,6	153,51	-
2015*	1013,23	100,4	609,5	99,4	472,21	99,4	385,85	99,2	62,18	99,7	146,05	95,1
2016*			612,64	100,5	474,07	100,4	387,12	100,3	62,5	100,5	164,11	112,4

Od novembra 2015 je SURS spremenil vir podatkov o izplačanih plačah za zaposlene osebe v javnem sektorju (ISPAP), kar vpliva na višino povprečne plače od leta 2014 naprej. Verižni indeks za leto 2014 je izračunan na podlagi primerljivega podatka o plači za leto 2013.

Opomba: podatki o povprečni starostni, invalidski, družinski in vdovski pokojnini so do leta 2011 prikazani z, od leta 2012 naprej pa brez varstvenega dodatka. Stopnje rasti za leto 2012 so izračunane na podlagi primerljivih podatkov za leto 2011.

Vir: ZPIZ, Letno poročilo 2016, Ljubljana 2017

3 GMOTNI POLOŽAJ UPOKOJENCEV V OBDOBJU 2006–2014

Poleg pokojnin je seveda pri spremljanju gmotnega položaja upokojenega prebivalstva potrebno upoštevati tudi druge vire dohodkov in materialno prikrajšanost (nedenarna revščina). Iz raziskave Socialno-ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Republiki Sloveniji (Nataša

Kump, Ljubljana 2017), ki zajema obdobje od 2006 do 2014 izhaja, da je bil delež upokojencev z dohodki pod mejo revščine najvišji leta 2011, ko je dosegel 18,2 % vseh upokojencev, nato pa se je počasi približeval stopnji tveganja revščine za vse osebe in se v letu 2014 znižal na 15,4 %. Kako pomemben dejavnik pri revščini je starost, kažejo izračuni, da je stopnja tveganja dohodkovne revščine pri osebah, starih 70 let in več, precej višja od stopnje tveganja revščine za osebe, ki so stare 60 let in več, ter od

² V letu 2017 znaša pokojnina za moškega, ki je dopolnil 40 let pokojninske dobe brez dokupa, odmerjena od najnižje pokojninske osnove, 451,19 evra, skupni znesek denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka pa v letu 2017 znaša 476,87 evra.

stopnje tveganja revščine za upokojence. Na to vpliva predvsem dejstvo, da se z višjo starostjo zvišuje verjetnost, da oseba živi v samskem gospodinjstvu, gmotni položaj pa je najslabši ravno pri samskih upokojenskih gospodinjstvih. Stopnja revščine pri osebah, starih 60 let in več, je leta 2015 v Sloveniji znašala 16,3 %, kar je bilo več od povprečja v Evropski uniji (14,5 %). V povprečju je v državah Evropske unije stopnja revščine starejših nižja od stopnje revščine v celotni populaciji. Nasprotno je v Sloveniji stopnja revščine pri starejših višja kot v celotni populaciji. Stopnja revščine pri populaciji oseb, ki so stare 60 let in več, je bila leta 2015 v Sloveniji za 14 % višja od stopnje revščine v celotni populaciji. V Evropski uniji je le še pet držav, kjer je stopnja revščine za osebe, ki so stare 60 let in več, večja od stopnje revščine v celotni populaciji: Malta, Hrvaška, Bolgarija, Latvija in Romunija.

Razen dohodkovnega položaja upokojencev je potrebno pri ugotavljanju gmotnega položaja upokojencev upoštevati tudi materialno prikrajšanost pri kateri se upošteva 9 elementov prikrajšanosti (zmožnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje, stanovanjsko prikrajšanost, zmožnost gospodinjstva, da si privoščiti mesni ali enakovreden vegetarijski obrok vsaj vsak drugi dan itd.). Materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjstvu, katero izkazuje pomanjkanje vsaj 3 od 9 elementov materialne prikrajšanosti. Med upokojenci je bilo že leta 2006 18,4 % materialno prikrajšanih, kar je precej več kot v celotni populaciji, kjer je bilo leta 2006 14,4 % materialno prikrajšanih. Njihov delež se je v letu 2014 zvišal na 20,6 %. Delež materialno prikrajšanih med upokojenci se je zviševal počasneje kot to velja za celotno populacijo, saj je bil ta delež leta 2006 za okrog 30 % višji od deleža materialno prikrajšanih v celotni populaciji, leta 2014 pa za približno 20 %. Najbolj so ogrožene samske upokojenke, saj se je delež materialno prikrajšanih v vseh letih (2006–2014) gibal med 27,6 % in 33,5 %, kar pomeni, da je bilo v obdobju 2006–2014 približno 30 % samskih upokojenk materialno prikrajšanih za 3 elemente ali več. V podobno slabem položaju so tudi samski upokojenci, medtem ko so upokojenski pari v precej boljšem položaju kot celotna populacija, v letu 2014 je bilo 11 % upokojenskih parov, ki so bili materialno prikrajšani.

Stopnja resne materialne prikrajšanosti, to je odstotek oseb, ki so materialno prikrajšane za vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, je seveda nižja od stopnje materialne prikrajšanosti. Kot izhaja iz raziskave, se je v celotni populaciji delež resno materialno prikrajšanih oseb povečal z 5,1 % leta 2004 na 6,6 % v letu 2014. V vseh letih je delež resno

materialno prikrajšanih oseb med upokojenci višji kot pri celotnem prebivalstvu in se je gibal med 6,6 % leta 2006 in 8,1 % leta 2014. V zadnjih treh letih se je povečal delež upokojencev, ki so resno materialno prikrajšani, leta 2013 je bilo takih upokojencev 7,3 %, leta 2014 pa 8,1 %. Enako, kot pri materialni prikrajšanosti, največjo stopnjo resne materialne prikrajšanosti izkazujejo samska moška in ženska gospodinjstva. Leta 2014 je bilo skoraj 17 % samskih upokojencev in 12,7 % samskih upokojenk, ki so bili resno materialno prikrajšani – niso si mogli privoščiti vsaj 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti. Med upokojenskimi pari pa je bila stopnja resne materialne prikrajšanosti nižja od stopnje v celotni populaciji. Leta 2014 je tako le 3,4 % upokojencev iz upokojenskih parov izkazovalo resno materialno prikrajšanost.

Po rasti posameznih elementov materialne prikrajšanosti izstopa rast gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti primerno ogrevanega stanovanja. V celotni populaciji se je delež teh oseb zvišal s 3 % leta 2006 na 5,6 % leta 2014. Kot pri večini kazalnikov, tudi tu v negativno smer izstopajo samska upokojenska gospodinjstva. Leta 2006 si 3,5 % vseh samskih upokojencev in 6,9 % vseh samskih upokojenk ni moglo zagotoviti primerno ogrevanega stanovanja. Leta 2014 je bilo takšnih že 10,8 % vseh samskih upokojencev in 13,1 % vseh samskih upokojenk. Nezmožnost primerne ogrevanja (energetska revščina) pri starejšem prebivalstvu postaja vse resnejši problem v državah Evropske unije, saj se z večanjem tega deleža v zimskem času zelo povečuje tudi smrtnost med starejšim prebivalstvom. Zaradi energetske revščine (v Sloveniji še nimamo uradne definicije energetske revščine) in velike smrtnosti v zimskem času, so tako na primer v Veliki Britaniji starejše osebe v obdobju od novembra do decembra, upravičene do izplačila dodatka za plačilo stroškov ogrevanja (angl. winter fuel payment). Najrevnejša gospodinjstva v Sloveniji so za energijo leta 2015 porabila skoraj 18 % vseh svojih razpoložljivih sredstev. Glavni razlog za energetske revščine v Sloveniji so energetske neučinkovite in slabo izolirane domovanja.

4 ZAKLJUČEK

Glede na podatke, poleg števila upokojenih oseb, narašča tudi število upokojenih oseb, katerim se slabša gmotni položaj. Zaradi varčevalnih ukrepov, ki so bili sprejeti s posameznimi interventnimi zakoni, se je dohodkovni položaj upokojencev (za upokojenska gospodinjstva so leta 2014 pokojnine predstavljale 84,3% vseh razpoložljivih denarnih virov) v obdobju

2010–2015 slabšal. Poleg pokojnin je nujno potrebno upoštevati tudi druge vire dohodkov, s katerimi razpolagajo upokojenci, in pa predvsem materialno prikrajšanost, saj pomembno vplivajo na revščino starejšega prebivalstva, posledično pa tudi na njegovo

zdravstveno stanje. V Sloveniji obstaja del starejšega prebivalstva, ki živi v velikem pomanjkanju, in bo zato potrebno v prihodnosti bolj sistematično spremljati gmotni položaj upokojencev in sprejemati ustrezne ukrepe, ki bodo preprečevali nadaljnje slabšanje.

Nasprotje interesov: Avtor izjavlja, da ne obstajajo nasprotja interesov.

LITERATURA

1. Derek Thompson (2016), *The Atlantic: The Invisible Revolution: How Aging Is Quietly Changing America*, Boston.
2. Rok Hren, Valentina Prevolnik Rupel, Andrej Srakar Analiza uporabe zdravstvenih storitev pri starejših Slovencih: prvi rezultati 4. Vala raziskave SHARE, Ljubljana IER - Inštitut za ekonomska raziskovanja.
3. Börsch-Supan, A. (2013). Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) Wave 4. Release version: 5.0.0. SHARE-ERIC. Data set. DOI: 10.6103/SHARE.w4.500.10 izračuni Kavaš et al., Ljubljana.
4. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Letno poročilo 2016, Ljubljana.
5. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2016): *Bela knjiga o pokojninah*, Ljubljana.
6. Nataša Kump, Socialno-ekonomski položaj upokojencev in starejšega prebivalstva v Republiki Sloveniji, Ljubljana, IER - Inštitut za ekonomska raziskovanja (2017).
7. Office of National Statistics, Excess winter mortality in England and Wales: 2015/16 (provisional) and 2014/15 (final), Newport.
8. Linda P. Fried (2014), *The Atlantic: Making Aging Positive*, Boston.